

Механізми забезпечення гарантій збереження коштів пенсійних накопичень

У статті обґрунтовано необхідність та розроблено концептуальні засади гарантування збереження коштів, які мають бути спрямовані у накопичувальну систему загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, а також запропоновано систему механізмів такого гарантування.

В статті обоснована необхідність і розроблені концептуальні основи гарантування сохранныости средств, которые должны направляться в накопительную систему общеобязательного государственного пенсионного страхования, а также предложена система механизмов такого гарантирования.

In article necessity is proved and conceptual bases of warranting of safety of means which should go to memory system of obligatory state pension insurance are developed and also the system of mechanisms of such warranting is offered.

Постановка проблеми. Питання щодо гарантій збереження пенсійних накопичень є, без перебільшення, найбільш болючим та важко вирішуваним в усій пенсійній реформі. Аналіз наслідків фінансової кризи наочно довів, що в усьому світі накопичувальні системи є найбільш вразливими та незахищеними від втрати та знецінення активів. Разом із тим діюча законодавча база та профільні законопроекти жодним чином не регламентують цей украй важливий аспект запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Концептуальним засадам запровадження накопичувальної системи, зокрема, було приділено багато уваги в ході круглих столів, які відбулися 15 вересня 2010 у Національному інституті стратегічних досліджень [1] та 16 вересня 2010 року в Комітеті Верховної Ради України з питань фінансів та банківської діяльності [2]. На цих публічних заходах наголошувалося, зокрема, на необхідності гарантування збереження пенсійних накопичень, проте конкретних механізмів та інструментів такого гарантування запропоновано не було.

Метою статті є розробка концептуальних засад забезпечення гарантій збереження коштів пенсійних накопичень, а саме: визначення обсягів, суб'єктів та інструментів (механізмів) такого гарантування.

Виклад основного матеріалу. Головною ціллю системи гарантування збереження коштів пенсійних накопичень, на наш погляд, має бути забезпечення реалізації в повному обсязі права громадян на частину пенсії, сформованої за рахунок внесків до накопичувальної системи. Як додаткова

ціль такої системи може розглядатися забезпечення доходності пенсійних накопичень у розмірі не нижче встановленої (наприклад, розмір інфляції або ринкова ставка доходності, що розраховується щорічно за весь період накопичення). При цьому потребують вирішення концептуальні питання щодо визначення обсягів, суб'єктів та інструментів (механізмів) такого гарантування

Обсяги гарантування. Параметри та організаційна структура системи гарантування збереження пенсійних накопичень у цілому залежать від того, як саме будуть визначатися зобов'язання по виплатах накопичувальної пенсії. Фактично постає питання щодо вибору однієї з чотирьох методик визначення обсягів зобов'язань, які підлягають гарантуванню, а саме:

1) сума внесків, сплачених роботодавцями та робітниками за весь період формування пенсійних накопичень до моменту виникнення права застрахованої особи на отримання накопичувальної частини пенсії (номінальна сума внесків);

2) номінальна сума внесків, проіндексована на рівень інфляції;

3) номінальна сума внесків та мінімально гарантований інвестиційний дохід у розмірі, що перевищує рівень інфляції;

4) номінальна сума внесків з урахуванням щорічних значень доходності модельного портфелю (середньоринкова доходність відповідних активів).

Проаналізуємо переваги та недоліки кожної з наведених методик (табл. 1). Фактично йдеться про те, що розподільчий та накопичувальний механізми функціонування пенсійної системи – це не що інше, як різні способи набуття робітником права на майбутню продукцію (товари та послуги), які необхідні йому для життєдіяльності після виходу на пенсію. Тільки в першому випадку відбувається обмін продукції на раніше видані обіцянки суспільства щодо матеріального забезпечення непрацездатного робітника, а в другому – обмін на накопичену частину заробітної плати такого робітника. Але й тому і в іншому випадках визначальне значення має не фізичний обсяг накопичених активів, а обсяг матеріальних та нематеріальних благ, який буде доступним для робітника після виходу на пенсію (іноді в профільній літературі використовується більш влучний термін «обсяг пенсійних прав»).

Моделі 1–3 ранжовано у порядку збільшення потенційного грошового навантаження на державу та інших суб'єктів інституційної інфраструктури накопичувальної системи. При цьому вважаймо модель 1 непринятною виходячи з принципу соціальної справедливості, оскільки боротьба з інфляцією є прерогативою держави. Тому держава має забезпе-

Таблиця 1. Переваги та недоліки методик визначення розміру зобов'язань накопичувальної пенсійної системи, що мають підлягати гарантуванню

Переваги та недоліки для держави	Переваги та недоліки для суспільства
1. Номінальна сума внесків	
Гарантування потребує мінімальних потенціальних грошових витрат з боку держави та суб'єктів інфраструктури накопичувальної системи	Гарантування не досягає головної цілі, відтак не сприяє досягненню соціальної справедливості та зростанню популярності накопичувальної системи у суспільстві
2. Номінальна сума внесків, проіндексована на рівень інфляції	
Гарантування потребує потенціальних грошових витрат у більшому розмірі, ніж за моделі 1	Гарантування сприяє досягненню соціальної справедливості та зростанню популярності накопичувальної системи у суспільстві
3. Номінальна сума внесків та інвестиційний дохід, що перевищує рівень інфляції	
Потенційне грошове навантаження на державу та інших суб'єктів є максимальним	Модель користуватиметься максимальною популярністю у суспільстві
4. Номінальна сума внесків та інвестиційний дохід модельного портфелю	
Потенційне грошове навантаження характеризується великою долею невизначеності внаслідок непередбачуваності ринкової кон'юнктури на довгостроковому горизонті інвестування. Існує ймовірність негативного інвестиційного доходу	Модель є малозрозумілою для населення, відтак не користуватиметься популярністю у суспільстві. У разі негативного інвестиційного доходу принцип соціальної справедливості може бути порушено

чити збереження майбутніх пенсійних прав громадян виходячи з паритету майбутньої купівельної спроможності.

Модель 3 також слід вважати непринятною, оскільки за своєю ідеологією другий рівень пенсійної системи не ставить за мету приріст пенсійних накопичень, обмежуючись лише їх збереженням. Відтак обрання третьої моделі потягне за собою надлишкове потенційне навантаження на державу та суб'єктів інституційної інфраструктури, що на нинішньому етапі розвитку вітчизняної фінансової системи слід вважати недоцільним. Модель 4 слід також вважати непринятною внаслідок її надлишкової невизначеності.

(Довідково: Аналіз практики країн, що запровадили обов'язкові накопичувальні системи, свідчить, що найбільш поширеним механізмом захисту пенсійних накопичень є механізми гарантування доходності. Так, наприклад, у Швейцарії гарантується мінімальна номінальна доходність в 4% річних, що забезпечується центральним гарантійним фондом. Гарантійний фонд, що наповнюється за рахунок обов'язкових внесків з усіх пенсійних фондів, надає первинне джерело покриття зобов'язань перед тим, як звернутися до уряду за компенсацією для учасників пенсійних фондів, що збанкрутіли. Подібна практика існує також у деяких східноєвропейських країнах.

В Угорщині запроваджено гарантії реальної доходності для робітників старше 40 років, яка забезпечена як центральним гарантійним фондом, так і зобов'язаннями пенсійних фондів щодо підтримки мінімального рівня резервів. По відношенню до більш молодих робітників діє гарантія забезпечення нульової доходності.

Гарантії мінімальної відносної доходності (відносно середньої доходності по ринку за певний період) існують у більшості країн Латинської Америки (Аргентина, Чилі, Колумбія, Сальвадор, Уругвай).

У цих країнах держава є відповідальною за покриття будь-якого дефіциту по гарантованій доходності після ліквідації пенсійних фондів, що збанкрутіли [3].

Отже, доходимо висновку, що модель 2 слід вважати розумним компромісом, а гарантія збереження коштів пенсійних накопичень громадян має розповсюджуватися на номінальну суму внесків, проіндексовану на рівень інфляції.

Суб'єкти гарантування. Питання гарантій напряду пов'язане з тим, хто саме з суб'єктів інвестиційного процесу має прийняти на себе ризики інвестування. Можливі три варіанти:

1. Ризики інвестування бере на себе компанія з управління активами (далі – КУА) та покриває збитки за рахунок власного капіталу.

2. Ризики інвестування бере на себе держава.

3. Ризики інвестування покладаються на застрахованих осіб.

Перший варіант є найбільш болісний для КУА. До того ж виходячи з потенційних обсягів пенсійних накопичень, наряд чи КУА буде в змозі сформувати власний капітал в адекватному обсязі. Насамкінець, він суперечить самому духу (хоча не букві договору) інституту довірчого управління, згідно якому ризики повинен нести власник майна – постановник управління.

Другий варіант найбільш повно відповідає формальному розумінню відносин з довірчого управління, але є неприйнятним з економічних причин, оскільки створює стимули для КУА приймати на себе надлишкові ризики: якщо вони не спрацюють, то підвищиться рейтинг та рівень доходу, а в протилежному випадку всі наслідки покладаються на державу. Крім того, в накопичувальній системі не передбачено джерел покриття (резервів) на такий випадок.

Третій варіант виглядає виправданим з економічної точки зору, але цілком суперечить самій постановці питання щодо гарантування накопичень громадян, що слід вважати цілком неприпустимим. До того ж з юридичної точки зору робітник не є стороною договору довірчого управління, відтак не покладати тільки на нього наслідки дії інших осіб не є цілком правомірним.

Підсумовуючи, вважаємо за розумний компроміс покласти відповідальність за збереження накопичень на всі три

СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ПРОБЛЕМИ

сторони накопичувального процесу: державу, КУА та застраховану особу.

Інструменти (механізми) гарантування. Найбільшого розповсюдження у світовій практиці набули такі механізми:

- обов'язкове страхування відповідальності суб'єктів інституційної інфраструктури;
- фонд гарантування;
- гарантії держави.

Обов'язкове страхування як механізм забезпечення відповідальності КУА. Досвід довірчого управління розвинених країни демонструє ефективність страхування для КУА, оскільки поліс страхування відповідальності мінімізує їх витрати з управління ризиками, а також є дієвою гарантією захисту майнових інтересів громадян. Страхування відповідальності КУА є однією з форм страхування відповідальності, але має свою специфіку.

Відповідно до найкращої світової практики страховим випадком для цього виду страхування є порушення КУА договору про управління активами, що призводить до нанесення шкоди пенсійним активам з таких основних причин:

- помилка або недбалість, ненавмисні дії з боку співробітників КУА при виконанні своїх посадових обов'язків;
- навмисні протиправні дії, вчинені посадовими особами КУА.

Інколи страховим випадком вважають також злочинні дії, скоєні третіми особами у сфері комп'ютерної інформації, зберігання конфіденційних даних, що стосуються діяльності недержавних пенсійних фондів, протиправних дій третіх осіб, пов'язаних із підrobкою цінних паперів, які входять до складу активів пенсійного фонду [4].

Звернемо увагу, що не підлягає страхуванню ризик знецінення пенсійних накопичень унаслідок зміни ринкової кон'юнктури. Це цілком слушно, оскільки жоден страховик не візьме на себе такі ризики, хіба що за захмарно високими тарифами.

При цьому на законодавчому рівні може бути встановлено мінімальні обсяги страхової суми, в межах якої страховик зобов'язаний здійснити виплату страхового відшкодування у відсотках до суми пенсійних накопичень, що знаходяться під управлінням КУА або в абсолютних цифрах.

У деяких випадках умовами договору обов'язкового страхування відповідальності КУА передбачається часткове звільнення страховика від виплати страхової суми (франшиза), розмір якої не може перевищувати розміру власних коштів КУА на момент настання страхового випадку.

Як правило, страхування відповідальності КУА є обов'язковим, тобто компанії, що не уклали відповідні договори, не мають права здійснювати операції з інвестування пенсійних активів.

Що стосується страховиків, то вони (страхові пули на умовах співстрахування ризиків двома або більше страховиками або перестрахування) повинні мати власний капітал, що вдесятеро перевищує розмір мінімального страхового відшкодування. При цьому державне регулювання страхових

тарифів може здійснюватись державним регулятором або урядом шляхом встановлення економічно обґрунтованих страхових тарифів та порядку їх застосування страховиками при визначенні розміру страхової премії.

Встановлення твердих тарифів (якщо не брати до уваги поправочні коефіцієнти) має як свої переваги, так й недоліки. До переваг передовсім слід віднести попередження надмірної конкуренції та можливості демпінгування (що є вельми популярним на початковому етапі, коли ще відсутня статистична інформація щодо збитковості нового виду страхування) при боротьбі страховиків за долю ринку, що потенційно тягне за собою проблеми з перестрахуванням та, відповідно, формуванням страхових резервів.

Найбільш суттєвим недоліком слід вважати відсутність традиційної для страхування можливості за допомогою тарифної політики стимулювати страхувальників до заходів, спрямованих на зниження ступеню ризику (цей недолік певною мірою нівелюється наявністю франшизи).

Також відповідно до найкращої світової практики депозитарна установа, яка виконує функції зберігача, як правило, страхує свою відповідальність перед КУА та НПФ.

Проблема полягає в тому, що стаття 7 («Види обов'язкового страхування») Закону України «Про страхування» [5] не містить такого виду, як страхування відповідальності зберігача та КУА. Стаття 6 вищенаведеного закону «Добровільне страхування та його види» наводить три види страхування, які за своїм економічним змістом можуть бути аналогом страхування відповідальності КУА та зберігачів, а саме: страхування інвестицій, страхування фінансових ризиків та певною мірою страхування відповідальності перед третіми особами (відмінної від страхування транспорту. – Прим. автора). Як правило, об'єктом страхування за цими видами є майнові інтереси, пов'язані з ризиком виникнення збитків (у тому числі неотримання (недоотримання) доходів, понесенням додаткових витрат) страхувальником внаслідок непередбаченого невиконання (неналежного виконання) обумовлених угодою зобов'язань. Страховими ризиками зазвичай наводять надзвичайні або непоборні за даних умов обставини стихійного лиха, пожежі, вибуху, аварії, стихійних лих, банкрутства контрагента тощо, тобто події, що характеризуються відносно малою долею ймовірності. Але разом із тим частка премій за страхування фінансових ризиків у структурі валових страхових премій за перше півріччя 2010 року становила 1092,7 млн. грн., або 11% від загального обсягу премій [6].

Оскільки відсутній сам по собі вид обов'язкового страхування, відсутні й ліцензійні вимоги та інше нормативно-правове забезпечення такого виду страхової діяльності. Отже, нагальною необхідністю стає внесення відповідних змін до законодавчо-нормативної бази. Причому такі зміни слід вносити якомога скоріше, не чекаючи запровадження накопичувальної системи, з метою напрацювання ринкової практики застосування такого інструменту та статистичної інформації щодо ступеню його ризикованості.

Фонд гарантування як механізм забезпечення відповідальності застрахованих осіб. Вважаймо за доцільне утворити спеціальний орган (фонд, агенцію тощо) з відповідним правовим статусом державної спеціалізованої установи, яка виконує функції державного управління у сфері гарантування збереження пенсійних накопичень. Такий фонд має бути економічно самостійною установою, яка не має на меті одержання прибутку, мати самостійний баланс, поточний та інші рахунки в Національному банку України.

Метою діяльності такого фонду повинно бути доформування у разі необхідності обсягів пенсійних прав громадян при отриманні накопичувальної складової пенсії. Головним джерелом формування коштів фонду має бути частина страхових внесків у накопичувальну систему, розмір якої розраховується актуарно.

При цьому слід усвідомлювати, що будь-які збитки на стадії накопичення до моменту виникнення права застрахованої особи на отримання накопичувальної частини пенсії не підлягають відшкодуванню за рахунок коштів фонду.

Гарантії як механізм забезпечення відповідальності держави. Вважаймо за доцільне одночасно зі спрямуванням внесків до накопичувальної системи прийняти Закон України «Про державні гарантії збереження коштів пенсійних накопичень», який має містити такі основні положення:

1. Держава зобов'язується забезпечити збереження обсягів та реальної вартості пенсійних накопичень громадян і

гарантує компенсацію втрат від їх знецінення у встановленому порядку.

2. Компенсація громадянам України втрат від знецінення пенсійних накопичень проводиться у грошовій формі за рахунок Державного бюджету України починаючи з моменту виникнення права застрахованої особи на отримання накопичувальної частини пенсії відповідно до діючого законодавства.

3. Кошти для компенсації втрат від знецінення пенсійних накопичень громадян визначаються в Державному бюджеті України окремою статтею.

4. Порядок проведення компенсаційних виплат, у тому числі перерахування коштів з Державного бюджету України визначається Кабінетом Міністрів України.

Порівняння інструментів гарантування збереження коштів пенсійних накопичень наведено у табл. 2.

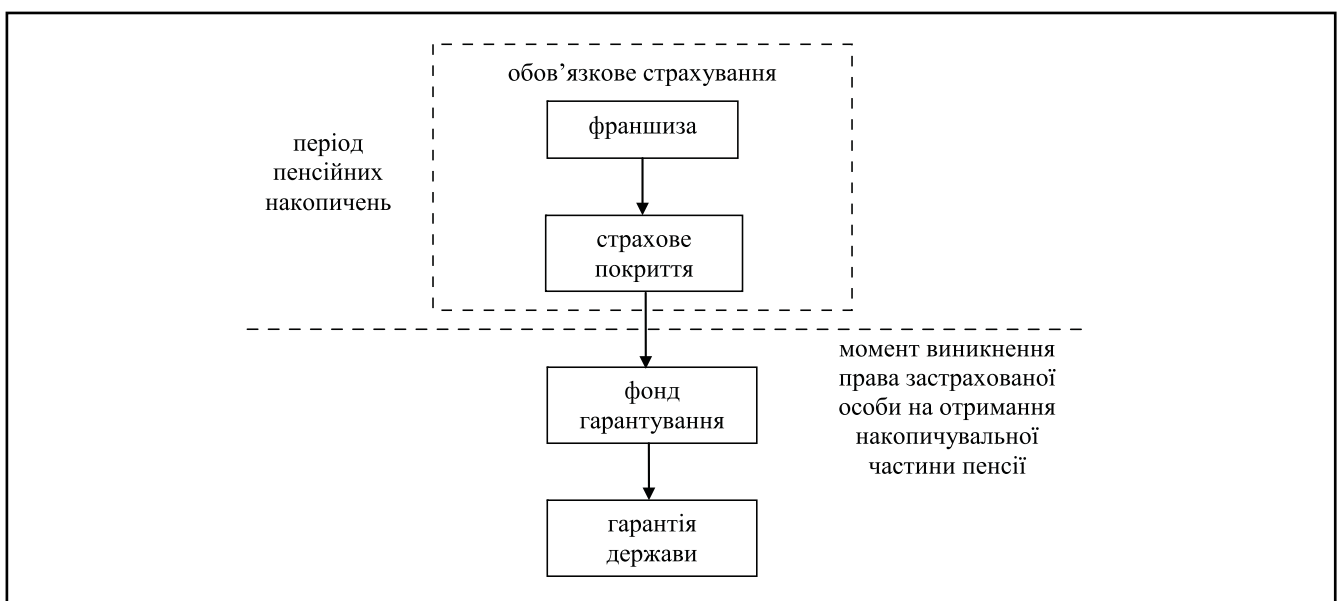
Спільне функціонування всіх трьох запропонованих інструментів здатне забезпечити розумний компроміс відповідальностей за збереження накопичень для всіх трьох сторін накопичувального процесу: КУА, застрахована особа та держава. Але в черговості їх застосування присутня певна ієрархія (див. рис.).

Так, гарантія держави вступає в дію лише за умови недостатності коштів фонду гарантування.

У контексті проблеми, що розглядається, з метою подолання негативного впливу коливань ринкової кон'юнктури інколи фахівці з пенсійного забезпечення пропонують уза-

Таблиця 2. Спільні та відмінні риси інструментів гарантування збереження коштів пенсійних накопичень

Характеристика	Інструменти гарантування		
	обов'язкове страхування відповідальності	фонд гарантування	гарантія держави
Джерело покриття	Власний капітал КУА (зберігача)	Частина страхових внесків	Кошти державного бюджету
Інтервал (періодичність) дії	Багаторазово, постійно протягом усього терміну пенсійних накопичень	Одноразово в момент виникнення права застрахованої особи на отримання накопичувальної частини пенсії	

Ієрархія інструментів гарантування збереження коштів пенсійних накопичень

конити механізм обмеження на певний строк права громадян на отримання виплат з накопичувальної системи при падінні ринкової вартості пенсійних активів нижче встановленого рівня внаслідок дії різного роду криз. Таке обмеження має супроводжуватися зобов'язанням відновити докризову вартість пенсійних накопичень, у тому числі за рахунок непропорційного перерозподілу частини інвестиційного доходу за цей період на користь вказаних громадян з примусово відкладеною накопичувальною пенсією.

На нашу думку, така пропозиція має серйозну ваду в контексті соціальної справедливості, а саме: вказана особа може й не дожити до моменту відновлення відстроченої накопичувальної пенсії.

З іншого боку, йдеться фактично про подолання касового розриву, оскільки врешті-решт особа отримує пенсійні права хоча й трохи пізніше, але в повному обсязі. Тому вважаємо, що проблема відстрочення пенсійних виплат унаслідок дії криз є доволі цікавою та підлягає додатковому вивченню.

Запропонований механізм дозволить уникнути зменшення пенсійних прав громадян, забезпечить простоту та, відповідно, низьку собівартість адміністрування системи страхування пенсійних накопичень.

Наостаннє наголосимо: запропонована система гарантування збереження пенсійних накопичень повинна носити єдиний комплексний характер, тобто всі три інструменти мають бути запроваджені та діяти одночасно. У випадку, якщо цього не відбудеться (або буде прийнята система, що гарантує збереження лише номінальної суми внесків), виникає велика ймовірність того, що статус молодших вікових груп, залучених в обов'язковому порядку до накопичувальної системи, буде не більш, а, навпаки, менш захищеним, ніж у осіб старших вікових груп, що залишилися в солідарній системі. Недостатня захищеність стане наслідком дії двох факторів:

– адміністративний. Мається на увазі ризики неналежного управління неринкового характеру, тобто свідомі чи несвідомі дії менеджменту, які тягнуть за собою втрату частини пенсійних активів. Зазвичай свідоме неналежне управління набуває вигляду несвідомого (розміщення у боргові активи за неринковими ставками, купівля активу за завищеними або продаж за заниженими цінами тощо), що вкрай важко довести, а відтак й запобігти;

– фінансовий. Маємо на увазі додаткові ризики, характерні для фінансового ринку. Зокрема, йдеться про низьку (потенційно недостатню) доходність пенсійних накопичень, яка не перекриває зменшення оцінки одного року страхового стажу. (Відповідно до чинного законодавства за період участі тільки в солідарній системі величина оцінки одного року страхового стажу дорівнює 1,35%, а за період участі в солідарній і накопичувальній системах пенсійного страхування – 1,08%.)

Єдиним засобом запобігання такій ситуації (за умови неприйняття системи гарантування збереження пенсійних накопичень, про яку йдеться вище) є переформатування нако-

пичувального компоненту пенсійної системи з обов'язкового у добровільний формат, який іманентно властивий цивільно-правовому інституту пенсійних накопичень. (Під добровільністю у даному випадку слід мати на увазі не право особи робити відрахування чи ні (як для третього рівня – недержавного пенсійного забезпечення), а право вибору напрямку спрямування обов'язкових відрахувань (до солідарного чи накопичувального компоненту)).

Це пов'язано з тим, що будь-які фінансові обтяження, що покладаються на громадянина (будь то податки чи страхові внески), допустимі, якщо вони переслідують суспільно значущі цілі, тобто обумовлені публічною необхідністю перерозподілу коштів у суспільних інтересах, для виконання зобов'язань перед іншими особами.

З розподільчим компонентом пенсійної системи все очевидно. Страхові внески повинні, безумовно, вилучатися із заробітку в обов'язковому порядку, оскільки існує суспільна необхідність виплачувати пенсії особам, що втратили працездатність (солідарна відповідальність поколінь).

Однак накопичувальна система не повністю вкладається в таку систему відносин, оскільки формує накопичення за своєю економічною суттю індивідуальні, при тому що внески вилучаються у обов'язковому порядку. Але ці кошти нікуди не спрямовуються, за їхній рахунок не виплачуються пенсії. Вони капіталізуються, інвестуються, та окрім самого власника ними не може скористуватись жодна особа. Тобто з юридичної точки зору стосовно накопичувального компонента відсутня суспільна необхідність примусового формування особистих пенсійних накопичень (принаймні, така необхідність не є достатньо очевидною. Більше того, виникає додаткова проблема недонадходжень до солідарної системи).

За цих умов виглядає логічним надати застрахованій особі право добровільного вибору участі у накопичувальному компоненті. Як додатковий аргумент зазначимо, що згідно з актуарними розрахунками особи, що отримують заробітну плату нижче середньої, не в змозі сформувати скільки-небудь значущі пенсійні накопичення, а відтак їхня участь у накопичувальній системі позбавлені будь-якого сенсу.

Висновки

1. Виходячи з принципу соціальної справедливості та ставлячи за мету популяризацію накопичувальної системи серед населення, гарантія збереження коштів пенсійних накопичень громадян має розповсюджуватися на номінальну суму внесків громадян, проіндексовану на рівень інфляції.

2. Відповідальність за збереження накопичень має лягати на всі три сторони накопичувального процесу: державу, КУА та застраховану особу. Виходячи з цього механізмами гарантування мають бути обов'язкове страхування відповідальності суб'єктів інституційної інфраструктури (КУА та зберігач), фонд гарантування збереження пенсійних накопичень та гарантії держави.

3. Як законодавче підґрунтя для забезпечення страхування відповідальності суб'єктів інституційної інфраструктури слід якомога швидше страхування відповідальності КУА та зберігача внести до переліку обов'язкових видів страхування.

4. З метою забезпечення відповідальності застрахованих осіб доцільно утворити спеціальний орган (фонд, агенцію тощо) з відповідним правовим статусом державної спеціалізованої установи, яка виконує функції державного управління у сфері гарантування збереження пенсійних накопичень.

5. За недостатності коштів такого фонду як кінцева інстанція мають вступати в дію гарантії держави.

На нашу думку, напрямами подальшого дослідження можуть бути проблема відстрочення пенсійних виплат внаслідок дії фінансових криз та доцільність добровільної участі в накопичувальному компоненті пенсійної системи.

Література

1. Національний інститут стратегічних досліджень. «Криза розподільчої пенсійної системи в Україні та напрями диверсифікації пен-

сійного портфеля». Аналітична доповідь до засідання круглого столу круглого столу 15.09. 2010 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Table/15092010/index.htm>

2. Комітет Верховної Ради України з питань фінансів та банківської діяльності. Круглий стіл з обговорення питань щодо запровадження накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування (другого рівня) 16 вересня 2010 р. [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.capitalmarkets.kiev.ua/structure/pension-reform/events_ua.php#2

3. Інформаційна агенція «Російські фінансові комунікації» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rosfincom.ru/market/pensions/allanalytics/46126.html>

4. Закон РФ «Об инвестировании средств для финансирования накопительной части трудовой пенсии в Российской Федерации» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://law.kodeks.ru/egov/index?tid=633200007&nd=901823282&nh=0&ssect=0>

5. Закон України «Про страхування» від 07.03.96 р. № 85/96-ВР

6. Офіційний сайт Держфінпослуг. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/734.html>

Є.М. ПАЛИГА,
д.е.н., професор, Українська академія друкарства
І.Я. БУРДА,
здобувач, Українська академія друкарства

Зовнішні загрози кадровій безпеці підприємств в Україні

На основі опрацювання наукових джерел та статистичної інформації визначено ключові зовнішні загрози кадровій безпеці підприємства.

На основе обработки научных источников и статистической информации определены ключевые внешние угрозы кадровой безопасности предприятия.

On the basis of scientific sources and statistical information defines the key external threats to security personnel of the enterprise

Постановка проблеми. В добу інтенсивного інформаційного розвитку персонал є одним із найбільш важливих ресурсів будь-якої підприємства, оскільки: по-перше, всі види ресурсів (технічні, організаційні, економічні, фінансові, технологічні) не можуть приводитися в дію без праці персоналу; по-друге, злагоджена команда професіоналів здатна стати вирішальною перевагою в конкурентній боротьбі; по-третє, персонал – це і є підприємство, його основа; по-четверте, висока продуктивність праці працівників – ключ до підтримки прибутковості та досягнення стратегічних цілей. Окрім цього, численні дослідження в різних країнах свідчать, що компанії, які ефективно управляють людськими ресурсами, досягають більш високого

рівня прибутковості й фінансового зростання, ніж їхні конкуренти [5].

Поруч із важливістю персоналу на перший план виходить і проблема забезпечення його безпеки. Складність виконання цього завдання зумовлена особливостями людських ресурсів та необхідністю застосування специфічних методів які сьогодні на теоретичному рівні мало дослідженні.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Методологічні, методичні та прикладні аспекти економічної, в тому числі й кадрової, безпеки є об'єктом розгляду у працях таких вчених, як О. Арєф'єва, О. Власюк, З. Варналій, І. Воробйов, В. Геєць, Я. Гончарук, В. Губський, О. Грунін, Є. Олейніков, О. Кириченко, О. Кірієнко, Т. Кузенко, А. Кузнєцов, П. Пригунов, В. Пономарьов, Ю. Рубан, О. Лашенко, Н. Швець, В. Шликов, І. Чумарін та ін.

Метою статті є визначення та обґрунтування ключових зовнішніх загроз кадровій безпеці підприємницьких структур в Україні.

Виклад основного матеріалу. Перш за все необхідно зазначити, що за результатами наукових дослідження нами пропонується власне визначення категорії «кадрова безпека» як складової економічної безпеки підприємства, пріоритетним завданням для якої є захист від ризиків та за-